

Εκδήλωση επιθετικότητας στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής

Αικατερίνη Σουσαμίδου
Δρ. Ψυχολογίας
Σχολική Σύμβουλος Π.Ε.

Ορισμός επιθετικότητας

- Η επιθετικότητα αποτελεί ένα πολύ ευρύ φάσμα συμπεριφορών καταστρεπτικού χαρακτήρα, που εκδηλώνονται με λόγια ή με πράξεις ή ακόμη με τη σιωπή και κατευθύνονται συνειδητά ή ασυνείδητα εναντίον διαφόρων αντικειμένων, ανθρώπων και ζώων ή ακόμη και εναντίον του ίδιου του ατόμου.
- Για να θεωρηθεί μια συμπεριφορά ως επιθετική πρέπει:
 - α) να μπορεί εν δυνάμει να προκαλέσει βλάβη στον αποδέκτη της
 - β) να γίνεται με σκοπό να βλάψει το θύμα
 - γ) να συνδέεται με αυξημένη διέγερση του θύτη και
 - δ) να προκαλεί αποστροφή στο θύμα (Brain, 1994)

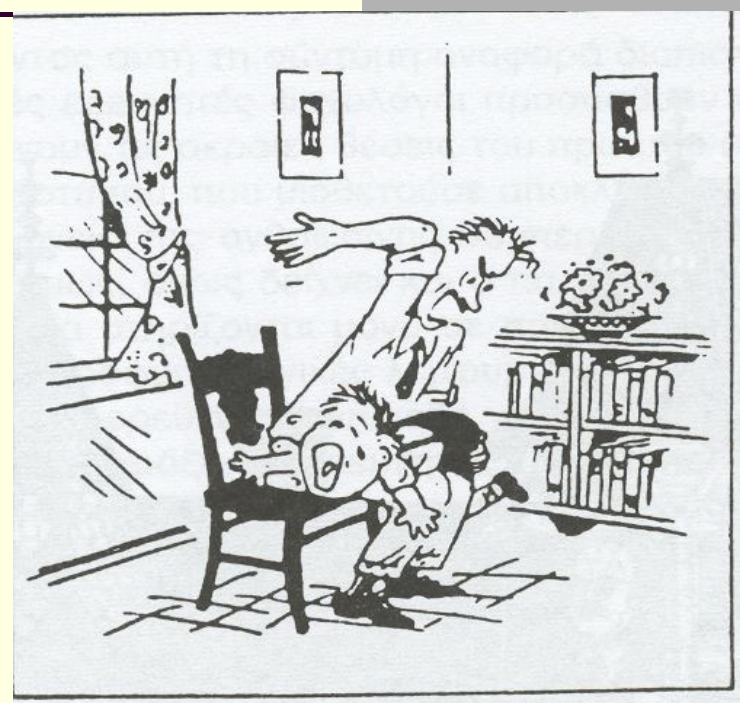
Μορφές Επιθετικής Συμπεριφοράς

- **Παρορμητική επιθετικότητα:** Δεν έχει κάποιο συγκεκριμένο στόχο, έχει σύντομη διάρκεια και αψιθυμική μορφή. Απουσιάζει απ' αυτή τη μορφή συμπεριφοράς η σκοπιμότητα.
- **Εχθρική επιθετικότητα:** Ενέχει το στοιχείο της σκοπιμότητας. Μπορεί να μην έχει επιθετικούς σκοπούς, αλλά την αποκατάσταση του αυτοσυναισθήματος, το οποίο πληγώνεται από κάποια πρόκληση.
- **Συντελεστική επιθετικότητα:** Δεν έχει επιθετικούς στόχους, μολονότι το θύμα βλάπτεται. Η συντελεστική επιθετικότητα αποσκοπεί στην επίτευξη ενός στόχου.

Αίτια της επιθετικής συμπεριφοράς

- **Βιολογικά:** Η επιθετικότητα είναι εγγενής, είναι ένα έμφυτο ένστικτο που πρέπει να εκτονώνεται για να μη συσσωρεύεται σε επικίνδυνο βαθμό.
- **Περιβαλλοντικά:** Η **ματαίωση**, δηλαδή η διάψευση των προσδοκιών και των ελπίδων του ατόμου, δημιουργεί τις προϋποθέσεις εκείνες, που ευνοούν την εκδήλωση επιθετικότητας.

- Η εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς μπορεί να θεωρηθεί ως αποτέλεσμα μάθησης, η οποία λαμβάνει χώρα μέσω μιας διαδικασίας, η οποία ονομάζεται **μίμηση προτύπου**.

- *Να για να μη δέρνεις τα άλλα παιδιά.*

Ποιοι παράγοντες συμβάλλουν στην επιθετικότητα

A. Η οικογένεια

- 1. Η έλλειψη στοργής στη σχέση βρέφους-μητέρας.
- 2. Η χρήση σωματικής τιμωρίας.
- 3. Η κακοποίηση των παιδιών
- 4. Η έλλειψη ορίων στη συμπεριφορά των παιδιών ευνοεί την επιθετικότητα.

B. Το σχολείο

1. Η **ψυχική και ορμονική αναστάτωση** που προκαλείται κατά τη μετάβαση από την παιδική στην εφηβική ηλικία.
- 2. Η **μη υπακοή** στους νόμους του σχολείου τιμωρείται από τους εκπαιδευτικούς, αποτελώντας έτσι το πρότυπο μίμησης για τα παιδιά.
- 3. Η **μη κάλυψη των αναγκών** των μαθητών στο χώρο του σχολείου.
- 4. Η **χαμηλή επίδοση** συνδέεται με την επιθετικότητα, καθώς και η χαμηλή αυτοεκτίμηση.

Επιθετικότητα προς τους Εκπαιδευτικούς

■ Αίτια αποτελούν:

1. Η αξιολόγηση των μαθητών σε καλούς και κακούς.
2. Η διαφορετική καταγωγή (οικονομική ή φυλετική) οδηγεί στη διάκριση στερημένοι και ευνοημένοι μαθητές.
3. Η διδακτική μέθοδος που καθορίζει τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ των εκπαιδευτικών και μαθητών.

■ Εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς

1. **σωματική βία:** χτυπήματα, σπρώξιμο, φτύσιμο, τρικλοποδιά, προσβλητικές χειρονομίες, κ.ά
2. **λεκτική βία:** βρίσιμο, κοροϊδία της εθνικής ή θρησκευτικής ταυτότητας, του τρόπου ντυσίματος και ομιλίας, διάδοση φημών, γράψιμο υβριστικών συνθημάτων, κ.ά.
3. **ψυχική βία:** αποκλεισμός του παιδιού από ομαδικές δραστηριότητες, όπως ποδόσφαιρο, ζωγραφική, πάρτυ, κ.ά.

Διαφορές φύλου

- Τα αγόρια αναφέρουν περισσότερα περιστατικά σχολικής επιθετικότητας, αν και τα δύο φύλα ορίζουν με τον ίδιο τρόπο την επιθετική συμπεριφορά.
- Τα αγόρια επιτίθενται συχνότερα εναντίον άλλων παιδιών, αλλά δέχονται και συχνότερα παρόμοιες μορφές επιθετικότητας.
- Τα αγόρια συνήθως χρησιμοποιούν τον άμεσο εκφοβισμό και επιτίθενται σωματικά.
- Τα κορίτσια χρησιμοποιούν συνήθως τον έμμεσο εκφοβισμό

Φυσική αγωγή και επιθετικότητα

- Η φυσική αγωγή συμβάλλει στη σωματική, ψυχική και κοινωνικο-ηθική ανάπτυξη των μαθητών. Διδάσκει αξίες και τρόπους ζωής.
- Στη Φ.Α. οι μαθητές καλούνται να ισορροπήσουν τα δικαιώματά τους με τα δικαιώματα και τις ευθύνες των άλλων.
- Στο μάθημα αυτό υπάρχει ανατροπή στην κατηγοριοποίηση των μαθητών.

Επιθετικότητα μπορεί να εκδηλωθεί στο συγκεκριμένο μάθημα εξαιτίας:

1. της ανταγωνιστικής φύσης των αθλημάτων
2. της επιρροής των Μ.Μ.Ε από την παρακολούθηση αγώνων
3. την επιθυμία για διάκριση και επίτευξη της νίκης

Θεωρία της κάθαρσης

- Η δυναμική αθλητική δραστηριότητα είναι υγιής, διότι επιτρέπει στους συμμετέχοντες να χαλαρώνουν με αποδεκτούς τρόπους, μειώνοντας μ' αυτό τον τρόπο την επιθετικότητα σ' άλλους τομείς της ζωής (πχ. οικογένεια, φιλίες κλπ.).
- Η αθλητική συμμετοχή παρέχει μια προστατευτική λειτουργία εκτόνωσης.

Αθλητές-Μη αθλητές

- Οι συμπεριφορές των αθλητών είναι συχνά ενστικτώδεις και στιγμιαίες. Ο αθλητισμός έχει έντονα το συναισθηματικό στοιχείο, είναι αγχωτικός, ρευστός, περιλαμβάνει αβέβαιες καταστάσεις και είναι συχνά επιθετικός.
- Ο χρόνος για το συλλογισμό ήθους και για γνωστική επεξεργασία συχνά δεν υπάρχει στον αθλητισμό. Οι αθλητές είναι επείγον να ενεργούν.

Η λογική του παιχνιδιού

- Ο αθλητισμός δικαιολογεί την επιθετική συμπεριφορά κάποιων αθλητών, θεωρώντας την επιθετικότητα ως διεκδίκηση.
- Όταν η πρόθεση του αθλητή είναι να προκαλέσει τραυματισμό στον αντίπαλο, τότε υπάρχει επιθετικότητα.

Θεωρία της μάθησης

- Η επιθετική συμπεριφορά μπορεί να επαναλαμβάνεται ως μαθημένη αντίδραση. Οι αθλητές επαφών μπορεί να είναι περισσότερο επιθετικοί και εκτός αθλητικού τομέα απ' ότι οι αθλητές μη-επαφών, επειδή οι ενέργειές τους στον αθλητισμό έχουν αθροιστική επίδραση.
- Λόγω ενδεχόμενης αμοιβής της επιθετικής συμπεριφοράς στον αθλητισμό επαφών αυξάνει η συχνότητά της στον αθλητισμό και την κάνει πιθανή και σε άλλες περιπτώσεις.

- Η συμμετοχή των αγοριών σε αθλήματα επαφών συσχετίζεται με την υψηλότερη τάση επιθετικότητας.
- Υπάρχει όμως και η πιθανότητα τα αθλήματα επαφών να προσελκύουν ανθρώπους που είναι ήδη επιθετικοί.

Τρόποι αντιμετώπισης

- Η ανάπτυξη θετικής παιδαγωγικής σχέσης μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών
- Η αποτελεσματική επικοινωνία
- Η λειτουργία σε ομαδικά πλαίσια
- Η ανάληψη ευθυνών από τους μαθητές

Προσανατολισμός του στόχου

- **Προσανατολισμός στο εγώ**, όταν οι αθλητές ή οι μαθητές κρίνουν τον εαυτό τους με βάση την επιτυχία ή την αποτυχία και τη σύγκρισή τους με τους άλλους.
- **Προσανατολισμός στο έργο** όταν κρίνουν την επιτυχία με βάση τη βελτίωση του εαυτού τους.
- Ο προσανατολισμός στο έργο βοηθάει περισσότερο την προώθηση των ηθικών αξιών και τη μείωση της επιθετικότητας.

- Συμμετοχή στον καθορισμό των στόχων.
- Οι στόχοι πρέπει να είναι συγκεκριμένοι, μετρήσιμοι και δεσμευτικοί.
- Με τη συμμετοχή αυξάνεται η αίσθηση υπευθυνότητας των μαθητών για τις πράξεις τους.

- Η διδασκαλία πρέπει να δίνει ευκαιρίες για συμμετοχή όλων των μαθητών (καθοδηγούμενη ανακάλυψη, αμοιβαία διδασκαλία, απόκτηση αυτοέλεγχου), διότι με την ενεργοποίησή τους περιορίζεται η επιθετική τους διάθεση.

- Αξιολόγηση των μαθητών με βάση τους στόχους (σωματικούς, συναισθηματικούς, γνωστικούς)
με χρήση ποικίλων τεχνικών
με σκοπό την ανατροφοδότηση της διδασκαλίας του εκπαιδευτικού και της βελτίωσης του κάθε μαθητή.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

